

LIETUVOS PAUKŠTININKYSTĖS SEKTORIAUS TARPTAUTINIS KONKURENCINGUMAS

Tadas PIKČIŪNAS, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas tadas.pikciunas@stud.vdu.lt

Santrauka

Straipsnyje šakos lygmeniu išnagrinėta skirtingų mokslininkų konkurencingumo samprata, pateikiami taikomi metodai vertinant sektoriaus konkurencingumą tarptautiniu lygmeniu, atliktas Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo vertinimas. Straipsnio tikslas – įvertinti Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinį konkurencingumą. Tyrimui naudotas mokslinės literatūros analizės metodas, kuris padėjo suprasti sektoriaus konkurencingumo sąvoką ir nustatyti dažniausiai naudojamus metodus vertinant sektoriaus tarptautinį konkurencingumą. Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo vertinimas atliekamas naudojant atskleistojo santykinio pranašumo (RCA) ir santykinio prekybos pranašumo (RTA) metodus. Tarptautinio konkurencingumo analizė paukštininkystės sektoriuje RCA metodu parodė, kad Lietuva specializuojasi būtent šio sektoriaus produktų eksporte. Kai RTA, 2020–2021 m. laikotarpiu, parodė konkurencinio pranašumo nebuvimą.

Reikšminiai žodžiai: tarptautinis konkurencingumas, paukštininkystės sektorius, RCA, RTA indeksas.

Įvadas

Tarptautinis konkurencingumas yra gyvybiškai svarbus šalies ekonomikos tobulinimo procesas ir ekonomikos globalizacijos prielaida. Pasak Łukiewskos, Brelik (2021), ekonominės globalizacijos kontekste kiekviena šalis tarptautinėje rinkoje stengiasi sukurti konkurencinį pranašumą įvairiuose ūkio sektoriuose, kad pagerintų savo produkcijos tarptautinį konkurencingumą ir padidintų rinkos dalį. Anot Hoang, Tran ir Tu (2017), šiandieninės ekonominės globalizacijos ir konkurencijos eroje sektoriai ir valstybės turi stiprinti savo pajėgumus konkuruoti ir vidaus, ir tarptautinėse prekybos rinkose, kad išlaikytų ir (ar) padidintų savo rinkos dalį, pajamas ir socialinę gerovę. Konkurencingumas laikomas natūralia ekonominio gyvenimo raidos dalimi ir vienas iš svarbiausių gerovės šaltinių. Dėl tarptautinio konkurencingumo didėja prekių gamybos efektyvumas, gerėja jų kokybė ir mažėja produktų kainos vartotojams. Svarbu paminėti, kad, lyginant įvairius žemės ūkio sektorius Lietuvoje, paukštininkystės sektorius užima vieną svarbiausių vietų visuomenėje. Jis yra viena iš produktyviausių gyvulininkystės šakų, nes paukščiai auga ir bręsta gana greitai, yra vislūs, gyvybingi ir produktyvūs. Taip pat Lietuva turi palankias gamtines sąlygas plėtrai, nusistovėjusias gyvulininkystės tradicijas, sukauptos patirties. Be to, šis sektorius yra vienas iš daugiausia pagaminančių gyvūninės kilmės produktų žemės ūkyje – per metus apie 150 tūkst. t paukštienos ir apie 800 mln. kiaušinių. Dėl to Lietuvos paukštienos sektorius tampa vis konkurencingesnis tarptautinėje rinkoje.

Tyrimo tikslas – įvertinti Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinį konkurencingumą.

Iškeltam tikslui pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

1. Konkurencingumo šakos lygmeniu išanalizuoti sampratą ir konkurencingumo vertinimo metodus.
2. Atlikti Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo vertinimą ES-27 rinkoje.

Tyrimo objektas ir metodai

Tyrimo objektas – Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinis konkurencingumas. Analizuojant Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinį konkurencingumą, atliekama Lietuvos ir užsienio mokslinės literatūros apžvalga. Išnagrinėjama skirtingų mokslininkų konkurencingumo samprata šakos lygmeniu, pateikiami pasaulio mokslininkų taikomi metodai vertinant sektoriaus konkurencingumą tarptautiniu lygmeniu, atliekamas Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo vertinimas.

Analizuojant Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinį konkurencingumą, naudojami Jungtinių Tautų ir PPO Tarptautinio prekybos centro (UNCTAD/WTO ITC – *International Trade Center*) duomenų bazėje skelbiami statistiniai duomenys pagal Kombinuotosios nomenklatūros (KN) kodų keturių ženklų grupes (KN 0105; KN 0207; KN 0407-0408; KN 0505; KN 6701) arba ją atitinkančios tarptautinės Harmonizuotos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos (HS) ketvirtojo lygmens prekių kodus.

Tyrimo laikotarpis – 2006–2021 m. Bus atskleistas nagrinėjamo laikotarpio Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo situacijos pasikeitimas prieš pasaulinę finansų krizę, Europos Sąjungai įvedus sankcijas dėl Krymo aneksijos ir Rusijai paskelbus embargą, bei COVID-19 pandemijos įtaka paukštininkystės sektoriui.

Straipsnyje naudojamas atskleistojo santykinio pranašumo (angl. *Revealed comparative advantage*, RCA) ir santykinio prekybos pranašumo (angl. *relative trade advantage*, RTA) indeksai. Vienas pagrindinių rodiklių, vertinant

Lietuvos paukštinkystės sektoriaus tarptautinį konkurencingumą, yra atskleistojo santykinio pranašumo indeksas. Pagal šį indeksą laikoma, kad valstybė turi santykinį pranašumą eksportuodama tam tikrą produktą, kai tos valstybės eksporto apimtis yra didesnė nei nagrinėjamos šalių grupės ar pasaulio (Vitunskienė ir Serva, 2015). Jei RCA rodiklio vertė didesnė už 1, šalis specializuojasi eksportuoti tą produktą. Jei mažesnė už 1, šalies sektorius nekonkurencingas.

$$RCA_{ij} = \frac{\left(\frac{X_{ij}}{\sum_i X_{ij}}\right)}{\left(\frac{\sum_i X_{ij}}{\sum_i \sum_j X_{ij}}\right)}; \quad (1)$$

čia RCA_{ij} – konkrečiam produktui taikomas tiriamosios šalies atskleistojo santykinio pranašumo indeksas; X – eksportas; i – sektorius / prekė; j – valstybė.

Anot Aguiar ir Balogh (2022), kitas svarbus indeksas vertinant sektoriaus tarptautinį konkurencingumą yra santykinis prekybos pranašumas. Jei reikšmė RTA>0, yra konkurencinis pranašumas, o jei RTA<0, konkurencinio pranašumo nėra:

$$RTA = RXA - RMA; \quad (2)$$

čia RTA – santykinis prekybos pranašumas; RXA – santykinis eksporto pranašumas; RMA – santykinis importo pranašumas.

$$RXA = RCA; \quad (3)$$

čia RXA – santykinis eksporto pranašumas.

$$RMA = \frac{\left(\frac{M_{ij}}{\sum_i M_{ij}}\right)}{\left(\frac{\sum_i M_{ij}}{\sum_i \sum_j M_{ij}}\right)}; \quad (4)$$

čia RMA – santykinis importo pranašumas; M – importas.

Tarptautinio konkurencingumo samprata šakos lygmeniu

Šiuolaikinės ekonomikos yra sukurtos konkurencijos pagrindu (Aguiar, Balogh, 2022). Anot Mizik (2022), konkurencingumas yra vienas iš dažniausiai vartojamų žodžių tarptautinėje ekonomikoje, tačiau tinkamas jo reikšmės supratimas vis dar yra svarbus mokslinių tyrimų iššūkis. Konkurencingumas gali būti nagrinėjamas trimis skirtingais lygmenimis: įmonės, sektoriaus ir valstybės (Benalywa et al., 2019). Kiekviename lygmenyje skiriasi ne tik konkurencingumo apibrėžimai, bet ir vertinimo metodai. Lietuvos ir užsienio įvairių sričių mokslininkai konkurencingumo sąvoką interpretuoja savaip dėl jos sudėtingumo ir daugialypiškumo (žr. 1 lentelę), todėl dažniausiai kyla sunkumų tinkamai suprasti šią sąvoką ir interpretuoti, kartu ir matuoti (Łukiewska, Brelik, 2021).

1 lentelė. Sektoriaus konkurencingumo interpretacijos

Table 1. Definitions of the concept of sector competitiveness

Autorius, metai Author, years	Apibrėžimas Definition
Abbas, 2022	Pramonės šakos gebėjimas gaminti aukštos kokybės produktus mažomis sąnaudomis ir (arba) pasiūlyti juos konkurencingesne kaina.
Kim, Liu ir Williams, 2022	Pramonės lygmeniu konkurencingumas vertinamas kaip kolektyvinis pramonės įmonių gebėjimas užsidirbti užsienio valiutos konkuruojant su užsienio pramonės šakomis.
Hossain, Kannan ir Nair, 2021	Gebėjimas aplenkti kitus, išnaudojant turimus privalumus, siekiant iškelto tikslo.
Streimikiene, Svagzdiene, Jasinskas ir Simanavicius, 2022	Ūkio šakos (ekonominės, socialinės, technologinės ir kt.) padėtis kitų ūkio šakų ir jų grupių atžvilgiu.
Farida, Setiawan, 2022	Sektoriaus konkurencingumas – gebėjimas pagerinti savo poziciją arba išlaikyti ją rinkoje.

Išanalizavus 1 lentelėje pateikiamus apibrėžimus, galima teigti, kad bendriausia prasme tarptautinis šakos konkurencingumas suvokiamas kaip sektoriaus ekonominis pranašumas, apimantis didelį produktyvumą, konkurencingą kainą ir kt., prieš analogiškus sektorius užsienyje, kurie leidžia konkuruoti tiek vietinėje, tiek tarptautinėse rinkose realizuojant gaminamą aukštos pridėtinės vertės produkciją.

Tarptautinio konkurencingumo vertinimo metodai šakos lygmeniu

Neužtenka vien nustatyti konkurencingumo apibrėžimo, svarbu tinkamai parinkti vertinimo metodus, padedančius atlikti nuoseklų ūkio sektoriaus konkurencingumo vertinimą, taip pat numatyti stiprinimo kryptis. Pasak K. Pawlak (2022), lyginamąjį pranašumą atskleidžiantys rodikliai ypač naudingi vertinant tarptautinį konkurencingumą ūkio sektoriaus lygmeniu (2 lentelė).

Išanalizavus 2 lentelėje pateiktus naujausius tarptautinio sektoriaus konkurencingumo vertimuose naudojamus rodiklius, galima daryti išvadą, kad dažniausiai naudojamas atskleistojo santykinio pranašumo rodiklis (RCA), kuris

leidžia analizuoti šakos santykinį konkurencinį pranašumą. Jei RCA rodiklio vertė didesnė už 1, sektorius turi santykinį pranašumą prekės atžvilgiu prieš analogišką sektorių užsienyje, ir atvirkščiai (Aguiar, Balogh, 2022).

2 lentelė. Tarptautiniam konkurencingumui vertinti sektoriaus lygmeniu naudojami rodikliai

Table 2. Indicators for assessment of international competitiveness at the sector level

Autorius, metai Author, years	Tyrimo objektas Research object	Naudojami rodikliai, metodai Indicators and methods are used
Kuzmenko, Rumankova, Benesova ir Smutka, 2022	Čekijos lyginamasis pranašumas prekyboje žemės ūkio produktais ES-27 atžvilgiu: Pagrindinės raidos tendencijos ir ypatumai.	Atskleistas santykinis pranašumas (RCA), šakinės prekybos indeksas (GL), Lafay indeksas (LFI).
Maqbool, Rehman ir Bashir, 2022	Lyginamasis pranašumas tarptautinėje prekyboje: Pakistano mėsos eksporto tyrimas.	Atskleistas santykinis pranašumas (RCA), atskleistas simetrinio lyginamojo pranašumo indeksas (RSCA), santykinis prekybos pranašumas (RTA), santykinis konkurencingumas (RC), prekybos balanso indeksas (TBI).
Pawlak, 2022	ES žemės ūkio ir maisto produktų sektoriaus konkurencingumas JAV rinkoje: ar verta atgaivinti transatlantinę prekybą?	Atskleistas santykinis pranašumas (RCA), santykinis konkurencingumas (RC), atskleistas simetrinio lyginamojo pranašumo indeksas (RSCA), prekybos balanso indeksas (TBI).
Benalywa, Ismail, Shamsudin ir Yusop, 2019	Malaizijoje pagamintų produktų iš viščių broilerių mėsos tarptautinis konkurencingumas.	Santykinis konkurencinis pranašumas (RXA ir ln RXA), santykinis prekybos pranašumas (RTA), santykinis konkurencingumas (RC).
Ondrej, 2019	Čekijos mėsos pramonės konkurencingumas bendrojoje rinkoje.	Atskleistas santykinis pranašumas (RCA), santykinis eksporto pranašumas (RXA), santykinis prekybos pranašumas (RTA).

Kitas dažniausiai naudojamas tarptautinio sektoriaus konkurencingumo vertinimo metodas tiek Lietuvos, tiek pasaulio moksliniuose tyrimuose yra santykinio prekybos pranašumo (RTA) rodiklis. Apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp santykinio eksporto pranašumo (RXA), kuris panašus į RCA indeksą, ir santykinio importo pranašumo (RMA) (Maqbool et al., 2022). Šis rodiklis leidžia išvengti užsienio produkcijos reeksportavimo (Hoang, Tran, Tu, 2017).

Lietuvos paukštinkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo rodiklių apskaičiavimas ir vertinimas

Lietuvos paukštinkystės sektorius yra gana konkurencingas tarptautiniu mastu, tačiau konkurencija šiame sektoriuje yra gana didelė. Paukštienos pramonė yra viena iš pagrindinių Lietuvos žemės ūkio šakų, o sektorius gerai išvystytas ir modernizuotas. Tai leidžia gaminti produkciją pagal tarptautinius standartus. Be to, Lietuvos paukštienos produkcija žinoma dėl natūralumo, aukštos kokybės ir maistingumo. Šios savybės suteikia privalumų tarptautinėje rinkoje. 3 lentelėje pateikiamos Lietuvos paukštinkystės sektoriaus RCA reikšmės ES-27 rinkoje 2006–2021 m. laikotarpiu.

3 lentelė. Lietuvos paukštinkystės sektoriaus RCA reikšmės 2006–2021 m., ES-27

Table 3. RCA values of the Lithuanian poultry sector 2006–2021., EU-27

Produkto (KN) Product (HS)	Metai Years															
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gyvi paukščiai (0105)	0,34	0,68	1,07	0,71	0,58	0,46	0,62	0,22	0,22	0,16	0,57	0,20	0,44	0,30	0,41	0,71
Paukščių mėsa (0207)	1,61	1,71	1,23	1,74	1,72	1,53	1,57	1,80	1,92	1,92	1,97	1,93	1,75	1,53	1,42	1,19
Paukščių kiaušiniai su lukštais (0407)	3,88	4,19	2,71	2,19	1,51	1,37	1,51	1,14	1,42	1,83	1,10	1,08	0,88	1,21	1,01	1,16
Paukščių kiaušiniai be lukštų (0408)	0,69	0,54	0,50	0,20	0,28	0,23	0,16	0,25	0,47	0,82	2,60	1,14	1,37	1,69	1,72	1,68
Paukščių odos ir kitos dalys (0505)	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01	0,03	0,14	0,17	0,18	0,08	0,04	0,03	0,02	0,01	0,01	0,04
Paukščių odos ir kitos kūno dalys su plunksnomis (6701)	3,23	4,10	3,03	1,68	1,03	0,22	0,50	0,24	0,14	0,26	0,46	0,39	0,34	0,28	0,47	0,07
Paukštinkystės sektorius	1,68	1,84	1,36	1,56	1,43	1,26	1,32	1,35	1,50	1,58	1,64	1,48	1,39	1,29	1,21	1,12

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus pagal Tarptautinio prekybos centro duomenis.

Source: compiled and calculated by the author according to the data of the International Trade Center.

Iš 3 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad Lietuva specializuojasi paukštinkystės sektoriaus produktų eksporte. Lietuvos paukštinkystės sektorius yra gana konkurencingas tarptautiniu lygmeniu. Paukštiena ir kiaušiniai yra svarbūs maisto produktai ir eksportuojami į daugelį Europos Sąjungos ir kitas pasaulio šalis. Lietuvos paukščių mėsa ir kiaušiniai tarptautinėje rinkoje vertinami dėl aukštos kokybės, kuri atitinka tarptautinius standartus. Taip pat Lietuva yra strategiškai palankioje vietoje geografinių rinkų požiūriu, o tai leidžia lengvai eksportuoti paukštienos produktus į Europos Sąjungos valstybes, taip pat Rytų Europą ir Artimuosius Rytus. Didžiausia RCA reikšmė buvo 2007 m., prieš finansų krizę, siekė 1,84, o mažiausia buvo 1,12. Per analizuojamąjį laikotarpį Lietuvos paukštinkystės sektoriaus santykinė pranašumo pozicija sumažėjo nuo 1,68 iki 1,12, t. y. sumažėjo apie 33,21 proc. Tai galėjo lemti padidėjęs importas iš kitų šalių, kuriose paukštiena gaminama pigiau. Dėl to gali mažėti vietinių gamintojų pelnas ir konkurencingumas. Tai matyti 4 lentelėje. 2014 m. Rusija įvedė embargą importuojamam maistui iš ES, įskaitant paukštieną ir kiaušinius iš Lietuvos. Didelio poveikio sektoriaus konkurencingumui tai neturėjo, nors ir Rusijos rinka buvo labai svarbi Lietuvos paukštienos produktų eksportui. Lietuvos paukštinkystės sektorius adaptavosi prie naujų rinkų ir eksporto krypčių, pradėjo eksportuoti į kitas ES šalis bei Aziją. Tai padėjo sektoriui išgyventi sunkią ekonominę situaciją, nors ir neigiamai paveikė gyvų paukščių, jų odos ir kitų dalių produkcijos konkurencingumą. Gyvų paukščių 2015 m. RCA reikšmė sumažėjo apie 27,19 proc., lyginant su 2014 m. O KN 0505 sumažėjo apie 55,18 proc., lyginant su 2014 m.

Kitas veiksnys, turėjęs neigiamą poveikį tarptautiniam sektoriaus konkurencingumui, buvo COVID-19 pandemija. Ji neigiamai paveikė ne tik Lietuvos paukštinkystės sektorių, bet ir visą pasaulio ekonomiką bei prekybą. Pandemijos poveikis Lietuvos paukštinkystės sektoriaus konkurencingumui buvo neabejotinai neigiamas. Per 2020–2021 m. laikotarpį sektoriaus santykinė pranašumo pozicija sumažėjo nuo 1,21 iki 1,12, t. y. apie 7,34 proc. COVID-19 pandemija turėjo įtakos eksporto ir importo procesams. Kai kurios šalys įvedė prekybos ribojimus ir apribojimus. Dėl pandemijos ribojimų valgyklos, viešbučiai ir restoranai nustojo veikti ne tik Lietuvoje, bet ir visose ES šalyse, į kurias eksportavo Lietuva. Pandemijos laikotarpiu Egiptas ir Kinija sustabdė importą ir apribojo jo kiekį. Tai sukėlė didesnę konkurencinį spaudimą vietos rinkoje, o vietos gamintojai turėjo ieškoti naujų rinkų ir plėsti savo eksporto galimybes. COVID-19 pandemija neigiamai paveikė paukščių mėsos, kiaušinių be lukštų ir paukščių odos bei kitų kūnų dalių su plunksnomis produktų eksportą. Nors buvo taikomi ribojimai, pandemija turėjo ir teigiamo poveikio sektoriui. Pavyzdžiui, susidarius naujoms rinkoms, buvo galima eksportuoti produktus į tas šalis, kurios nusprendė sumažinti paukštienos importą iš Kinijos ir kitų šalių dėl COVID-19 rizikos. Tai atvėrė naujas galimybes Lietuvos paukštinkystės sektoriui ir leido konkuruoti su kitomis šalimis. Teigiamai paveikė gyvų paukščių, kiaušinių su lukštais ir paukščių odos bei kitų dalių produktų eksportą. 4 lentelėje pateikiamos Lietuvos paukštinkystės sektoriaus RTA reikšmės ES-27 rinkoje 2006–2021 m. laikotarpiu.

4 lentelė. Lietuvos paukštinkystės sektoriaus RTA reikšmės 2006–2021 m., ES-27

Table 4. RTA values of the Lithuanian poultry sector 2006–2021., EU-27

Produktas (KN) Product (HS)	Metai Years															
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gyvi paukščiai (0105)	- 0,62	- 0,13	0,33	- 0,09	- 0,09	- 0,15	- 0,06	- 0,35	- 0,38	- 0,46	- 0,19	- 0,62	- 0,25	- 0,46	-0,16	- 0,11
Paukščių mėsa (0207)	- 0,21	- 0,28	- 0,29	0,19	0,68	0,58	0,53	0,61	0,77	0,80	0,78	0,62	0,53	0,09	-0,25	- 0,40
Paukščių kiaušiniai su lukštais (0407)	3,58	4,11	2,66	2,03	0,99	0,54	0,62	0,28	0,20	0,38	- 0,08	- 0,43	- 0,47	- 0,37	-0,24	0,03
Paukščių kiaušiniai be lukštų (0408)	0,19	0,05	0,09	- 0,27	- 0,12	- 0,57	- 0,66	- 0,58	- 0,44	- 0,12	1,69	0,34	0,46	0,77	0,48	0,34
Paukščių odos ir kitos dalys (0505)	- 0,45	- 0,72	- 1,05	- 0,90	- 0,82	- 0,50	- 0,32	- 0,05	- 0,28	- 0,68	- 0,53	- 0,38	- 0,26	- 0,20	-0,29	- 0,57
Paukščių odos ir kitos kūno dalys su plunksnomis (6701)	2,16	3,81	2,93	0,63	- 0,12	- 0,32	0,09	- 0,03	- 0,03	- 0,32	0,27	- 0,08	0,12	0,08	-0,06	- 0,85
Paukštinkystės sektorius	0,32	0,39	0,24	0,44	0,57	0,41	0,39	0,37	0,46	0,50	0,55	0,27	0,27	0,00	-0,16	- 0,25

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus pagal Tarptautinio prekybos centro duomenis.

Source: compiled and calculated by the author according to the data of the International Trade Center.

Iš 4 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad Lietuvos paukštinkystės sektorius konkurencingas ES-27 rinkoje. Šio sektoriaus tarptautinis konkurencingumas pradėjo silpnėti ir per analizuojamą laikotarpį sumažėjo apie 1,8 karto. Didžiausias sektoriaus tarptautinis konkurencingumas buvo 2010 m., kai RTA reikšmė siekė 0,57, mažiausias – 2021 m., kai reikšmė buvo neigiama (siekė -0,25). Be to, galima pastebėti, kad kiaušiniai su lukštais ir be lukštų analizuojamu laikotarpiu išliko konkurencingi, nors kiaušinių su lukštais eksportas analizuojamu laikotarpiu sumažėjo net apie 99,07 proc. Kitų pateiktų paukštinkystės produktų RTA reikšmės 2021 m. buvo mažesnės už nulį. Tai rodo, kad šie produktai 2021 m. nebuvo konkurencingi ir Lietuva daugiau reeksportavo užsienio produkcijos nei nuosavos.

Išvados

1. Išanalizavus konkurencingumo šakos lygmeniu sampratą ir konkurencingumo vertinimo metodus, galima teigti, kad sektoriaus tarptautinis konkurencingumas – tai tam tikros šalies ūkio šakos pranašumai, tokie kaip didelis produktyvumas, konkurencinga kaina, šalies geografinė ir ekonominė padėtis, mokesčių sistema ir pan., prieš panašius sektorius užsienyje leidžia konkuruoti tiek vidaus, tiek tarptautinėje rinkoje. Dažniausiai naudojami konkurencingumo vertinimo metodai šakos lygmeniu yra atskleistojo santykinio pranašumo ir santykinio prekybos pranašumo indeksai.

2. Atlikus Lietuvos paukštininkystės sektoriaus tarptautinio konkurencingumo vertinimą ES-27 rinkoje, nustatyta, kad Lietuvos paukštininkystės sektorius yra konkurencingas ES-27 rinkoje, o Lietuva specializuojasi būtent šio sektoriaus produktų eksporte. Atskleistojo santykinio pranašumo (RCA) vertinimas parodė, kad nuo 2016 m. konkurencingumas ES-27 rinkoje pradėjo mažėti ir 2021 m. buvo 1,12. Konkurencingumo mažėjimą ES-27 rinkoje lėmė paukščių gripas, ES sankcijos dėl Krymo, Rusijos embargas ir COVID-19. Rezultatai atskleidė, kad stipriausią atskleistąjį santykinį pranašumą turi paukščių mėsa ir kiaušiniai. Santykinio prekybos pranašumo (RTA) vertinimas parodė, kad Lietuvos paukštininkystės sektorius ES-27 rinkoje buvo konkurencingas iki 2018 m. O RTA mažėjimas nuo 2019 m. iki 2021 m. rodo, kad Lietuva daugiau reeksportavo užsienio produkcijos nei eksportavo nuosavos.

Literatūra

1. Aguiar, G. M. B.; Balogh, J. M. 2022. Analysis of Competitiveness in the Agri-food sector: The case of Latin America and the Caribbean Region. *Competitio*, Vol. 21(1–2), 92–117. <https://doi.org/10.21845/comp/2022/1-2/2>.
2. Abbas, S. 2022. Global warming and export competitiveness of agriculture sector: evidence from heterogeneous econometric analysis of Pakistan. *Environmental Science and Pollution Research*, Vol. 29(23), 34325–34337. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-18562-y>.
3. Benalywa, Z.; Ismail, M.; Shamsudin, M. N.; Yusop, Z. 2019. Revealed comparative advantage and competitiveness of broiler meat products in Malaysia and selected exporting countries. *International Journal of Business and Society*, Vol. 20(1), 383–396.
4. Farida, I.; Setiawan D. 2022. Business Strategies and Competitive Advantage: The Role of Performance and Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, Vol. 8, No. 3(163), 1–16. <https://doi.org/10.3390/joitmc8030163>.
5. Hossain, Md. S.; Kannan, S. N.; Nair, S.; Kala, K. R. 2021. Factors Influencing Sustainable Competitive Advantage in the Hospitality Industry. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, Vol. 22(6), 679–710. <https://doi.org/10.1080/1528008X.2020.1837049>.
6. Hoang, V. N.; Tran, K. T.; Tu, B. V. 2017. Assessing the Agricultural Competitive Advantage by the RTA index: A Case Study in Vietnam. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*, Vol. 9(3), 15–26. <https://doi.org/10.7160/aol.2017.090302>.
7. Kim, Y. R.; Liu, Y.; Williams, A. M. 2022. Competitiveness in the visitor economy: A systematic literature review. *Tourism Economics*, Vol. 28, iss. 3, 817–842. <https://doi.org/10.1177/13548166211034437>.
8. Kuzmenko, E.; Rumankova, L.; Benesova, I.; Smutka, L. 2022. Czech Comparative Advantage in Agricultural Trade with Regard to EU-27: Main Developmental Trends and Peculiarities. *Agriculture*, Vol. 12(2), 1–22. <https://doi.org/10.3390/agriculture12020217>.
9. Łukiewska, K.; Agnieszka, B. 2021. A Model for Measuring the International Competitiveness of Furniture Industry in the European Union Countries. *European Research Studies Journal*, Vol. 24, 334–350. <http://dx.doi.org/10.35808/ersj/2432>.
10. Mizik, T. 2021. Agri-Food Trade Competitiveness: A Review of the Literature. *Sustainability*, Vol. 13(20), 1–14. <https://doi.org/10.3390/su132011235>.
11. Maqbool, M. S.; Rehman, H. U.; Bashir, F. 2022. Comparative Advantage in International Trade: A Study Based on Meat Exports in Pakistan. *Review of Applied Management and Social Sciences (RAMSS)*, Vol. 5(1), 43–51. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.47067/ramss.v5i1.207>.
12. Ondrej, B. 2019. Competitiveness of the Czech Meat Industry on the Single Market. *European Countryside*, Vol. 11, No. 3, 443–461. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.2478/euco-2019-0014>.
13. Pawlak, K. 2022. Competitiveness of the EU Agri-Food Sector on the US Market: Worth Reviving Transatlantic Trade? *Agriculture*, Vol. 12(1), 1–21. <https://doi.org/10.3390/agriculture12010023>.
14. Vitunskienė, V.; Serva, E. 2015. Shifts in Lithuania's agri-food industry export competitiveness: a comparative analysis versus high- and medium-high technology manufacturing industries. *Oeconomia Copernicana*, Vol. 6, iss. 1, 7–31. <https://doi.org/10.12775/OeC.2015.001>.

INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF LITHUANIAN POULTRY SECTOR

Summary

The paper examines the concept of competitiveness at the industry level and presents the methods used to assess the competitiveness of the sector at the international level, as well as an assessment of the international competitiveness of the Lithuanian poultry sector. The aim of this paper is to assess the international competitiveness of the Lithuanian

poultry sector. The study used a literature analysis approach to understand the concept of sectoral competitiveness and to identify the most used methods for assessing the sector's international competitiveness. The assessment of the international competitiveness of the Lithuanian poultry sector is carried out using the Revealed Comparative Advantage (RCA) and Relative Trade Advantage (RTA) methods. The analysis of international competitiveness in the poultry sector using the RCA method shows that Lithuania specializes in the export of poultry products. RTA, during the period of 2020-2021, showed the lack of a competitive advantage.

Keywords: international competitiveness, poultry sector, RCA, RTA index.